

Nr 22

Utlåtande i anledning av väckt motion om förbud mot användning av spö m. m. vid hästtävling.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens andra kammare och till lagutskott hänvisad motion, nr 121 av herr *Gustafsson* i Borås m. fl.

I motionen föreslås

»att i lagen om djurskydd av den 19 maj 1944 införes förbud mot att under träning eller tävling inom hästsporten använda spö eller annat drivningsmedel eller att på annat sätt med våld driva fram en häst samt att utskottet måtte utforma den erforderliga lagtexten».

Motionen m.m.

I motionen framhålles att det är svårt att veta, om någon förbättring inträtt rörande hästarnas behandling vid träning och tävling efter 1965 års ändringar i djurskyddslagstiftningen. TV-utsändningar från tävlingar har emellertid enligt motionärerna givit upprepade prov på uppenbara missförhållanden. Det är sålunda inte ovanligt, att hästarna under skurar av spö-rapp pressas fram. Motionärerna anser att man måste befara, att sådant förekommer också under träning då ingen övervakning torde förekomma. Misshandel såväl vid träning som tävling måste enligt motionärerna ligga snubblande nära med tanke på att hästsporten i dag omsätter omkring 300 miljoner kronor årligen och väldiga summor står på spel vid ett enda lopp.

I motioner till 1965 års höstriksdag framställdes yrkande om bättre övervakning vid hästtävlingar. Vad som oupphörligt händer motiverar enligt motionärerna att nu gå längre och ifrågasätta förbud mot spö eller andra drivningsmedel såväl vid träning som tävling. Det kan inte anses tillräckligt att överlämna beivrandet av fallen till hästsportorganisationerna. Samhället har, anser motionärerna, ett uppenbart ansvar.

Den numera obligatoriska veterinärkontrollen har enligt motionärerna säkerligen haft god effekt när det gäller att bedöma en hästs kondition inför start på tävling men synes inte ha kunnat hindra misshandel under tävling och ännu mindre under träning. Om ett absolut förbud mot drivningsmedel införes vid träning och tävling, skulle hästens medfödda tävlingslust, som det ofta talas om, få komma till sin rätt. Ett dylikt förbud skulle, slutar motionärerna, också stå i god överensstämmelse med andemeningen i gällande djurskyddslagstiftning, där det inte finns något undantag för hästsporten.

Till utskottet har i anledning av motionen inkommit en den 28 februari 1968 dagtecknad skrift från Svenska travsportens centralförbund.

Gällande bestämmelser

Beträffande huvuddragen av gällande bestämmelser om djurskydd hänvisar utskottet till redogörelsen härför i *utskottets utlåtande 1968:20*. Där redovisade allmänna bestämmelser i djurskyddslagen gäller också offentliga häst- och ryttartävlingar. Liksom eljest gäller således att tillsynen över djurens vård och behandling utövas av hälsovårdsnämnden i orten. Nämnden skall enligt lagen utse en eller flera tillsynsmän. Vid tillsynen skall länsveterinären och distrikts- eller stadsveterinären medverka. Länsstyrelsen har att verka över att tillsynen behörigen fullgöres, och högsta tillsynen tillkommer veterinärstyrelsen.

Häst- och ryttartävlingar är dessutom underkastade bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 6 november 1959 (nr 486) om offentlig förevisning av djur (*förevisningskungörelsen*). Kungörelsen ändrades med verkan från den 1 januari 1967 i syfte att öka skyddet mot djurplågeri vid offentliga tävlingar med djur. Enligt 1 § skall förevisning av djur på tävlingsbana stå under särskilt överinseende av veterinärstyrelsen i samverkan med de övriga tillsynsmyndigheter som avses i djurskyddslagen. Vad som gäller om förevisning gäller också sådan övning med djur som utgör förberedelse till förevisning. Veterinärstyrelsen skall enligt 2 § i erforderlig utsträckning genom inspektioner låta undersöka hur djuren handhas. Beträffande besiktning av djuren gäller enligt 3 § första stycket att behörighet härtill tillkommer — utöver vad som följer av 15 § djurskyddslagen — också tillstådesvarande polisman. För att i särskilt fall kunna bedöma hur djur behandlas vid förevisning eller övning äger enligt 3 § andra stycket läns-, distrikts- eller stadsveterinär eller den som för ändamålet utsetts av veterinärstyrelsen påkalla demonstration av tillvägagångssättet och närvara vid sådan demonstration. Om veterinärstyrelsen finner att djur handhas i strid med gällande djurskyddsbestämmelser, äger den enligt 4 § förbjuda att djuret förevisas offentligt eller används vid övning. Innan offentlig tävling med djur äger rum på tävlingsbana, skall banan enligt 4 a § — tillagd med verkan från år 1967 — besiktigas av veterinär som förordnats av veterinärstyrelsen. Sådan veterinär skall närvara vid tävlingen. Om djur utsättes eller befaras kunna bli utsatt för djurplågeri, äger veterinären med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda att tävlingen hålles eller fortsättes eller att visst eller vissa djur deltagar däri. Det ankommer enligt 11 § på polismyndighet att inställa förevisning eller övning som blivit förbjuden av styrelsen.

I överensstämmelse med den nya bestämmelsen i 4 a § har veterinärstyrelsen förordnat banveterinärer och ställföreträdare för dessa vid landets

tävlingsbanor för trav- och galoppsport. Banveterinärer för andra hästsporttävlingar förordnas i varje särskilt fall innan tävling äger rum.

Här må också nämnas att hästsportens olika organisationer utfärdat *reglementen* för olika tävlingsformer, vilka även innehåller bestämmelser om användande av spö. I reglemente för offentliga travtävlingar, fastställt av Svenska travsportens centralförbund, stadgas sålunda bl. a. följande.

Störande rop och oljud samt bruk av piska äro förbjudna. Körspö får användas men endast till lätt drivning. Körspö får ej föras i sidled utåt och får ej användas för slag mot sulky eller mot hästens utrustning i övrigt. Körspö får ej ha större längd än 125 centimeter och skall vara av typ, som måldomarnämnden godkänt. Missbruk av detsamma liksom all annan olämplig drivning är förbjuden och skall bestraffas. Olämplig behandling av häst eller annat olämpligt uppträdande på banan, i stallar, under transporter eller under träning bestraffas enligt reglementets straffbestämmelser, vare sig förseelsen begåtts under pågående tävlingar eller vid annan tidpunkt, oavsett platsen. Följande straff kan utdömas: a) varning, b) böter t. o. m. 2 000 kr., c) körförbud i offentliga tävlingar, d) förbud att beträda till Centralförbundet anslutna föreningars banor, e) uteslutning från offentliga tävlingar av hästägare tillhöriga hästar, vilket straff kan skärpas att gälla även om hästarna övergår i annan persons ägo. Körförbud, förbud att beträda bana och uteslutning av häst kan ådömas för viss tid eller för alltid. Straff för överträdelse av reglementet eller andra av Centralförbundet eller vederbörande sällskap utfärdade bestämmelser ådöms av måldomarnämnden, sällskaps styrelse samt Centralförbundets arbetsutskott eller styrelse.

Enligt uppgift från nämnda centralförbund tillämpas härjämte numera vid alla svenska travbanor en regel som innebär att drivning med körspö får ske endast under förutsättning att samtidigt båda händerna används för tömföring.

Tidigare riksdagsbehandling

Djurskyddsförhållandena inom hästsporten togs upp i interpellationer vid 1961 och 1962 års riksdagar.

I svar i andra kammaren den 30 maj 1961 anförde dåvarande *chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén*, angående förekomsten av djurplågeri vid hästsport bl. a. följande.

Frekvensen av dödsfall vid hästtävlingar i Sverige betecknas — — — av veterinärstyrelsen som mycket låg i fråga om travtävling och som låg i fråga om galopp. Frekvensen av hjärtdöd betecknas som än lägre.

Det finns inte belägg för att vid ifrågavarande tävlingar inträffade dödsfall berott på att hästarna utsatts för onormal ansträngning och ännu mindre för att djurplågeri varit orsaken. Flertalet dödsfall torde orsakas av olyckshändelser, som föranleder avlivning. Där hjärtdöd inträffat synes hästarna, såvitt hittills kunnat visas, på grund av genomgångna eller latent infektiö-

ner ha erhållit sådana skador på hjärtat, att deras förmåga att uthärda ansträngning varit mindre än andra hästars och alltså mindre än normalt. Det har hittills inte framkommit några omständigheter, som tyder på att dessa förhållanden varit kända när hästarna startats. Det rör sig också om sjukdomstillstånd, som är mycket svåra att upptäcka och diagnostisera även för veterinär.

Varje tävlingsledning inom såväl trav som galopp är ålagd utse vissa funktionärer, som är skyldiga att ingripa bl. a. mot överträdelser av djurskyddsbestämmelserna. Banveterinären följer sålunda loppet och besiktigar hästarna före och efter löpningarna. Reglementena tillåter ej annat än »lätt drivning» av hästarna och forseelser häremot bestraffas. Särskilda bankontrollanter ser också till att missbruk av spö ej förekommer. Sjuka hästar får ej starta, och banveterinären äger därvid föreslå startförbud. Om veterinärens förslag ej följes av ledningen riskerar denna anmälan för djurplågeri.

Slutligen vill jag gärna understryka, att det här i regel rör sig om mycket dyrbara hästar, som efter en framgångsrik tävlingssejour har ett stort avelsvärde. Det torde vara få djur som får en så omsorgsfull skötsel, utfodring och träning som dessa, och deras värde i förhållande till prissummorna i löpningarna är så stort, att ingen gärna riskerar överansträngning och dödsstörtningar.

Såsom framgår av det nu anförda har jag från närmast ansvarigt myndighetshåll inte fått något belägg för att sådana missförhållanden, som de åsyftade, verkligen råder eller misstänkes råda på våra tävlingsbanor.

Under år 1965 antog riksdagen förslag till ändringar med syfte att i olika avseenden förbättra värden och behandlingen av djur. Ändringarna, som grundats på förslag av särskilt tillkallad sakkunnig (djurskyddsutredningen), innebar bl. a. att gärningsbeskrivningen vid djurplågeri skärptes och trädde, i de delar som här är av intresse, i kraft den 1 juli 1966. I propositionen (1965: 138) berördes även vissa spörsmål som kunde lösas utan riksdagens medverkan, såsom frågor om tillsynen av djurskyddslagens efterlevnad och om vissa hästtävlingar. Beträffande vad som därvid uttalades och i övrigt förekom i lagstiftningsärendet i tillsynsfrågan hänvisar utskottet till redogörelsen i utskottets utlåtande 1968: 21.

Vad gäller djurskyddet vid vissa hästtävlingar uttalade *föredragande departementschefen, statsrådet Kling*, bl. a. följande.

De olyckor som på senare år har inträffat inom den gren av hästsporten som kallas terrängritt har i hög grad upprört den allmänna opinionen. Från djurskyddshåll har yrkats totalförbud mot detta slag av ryttartävlingar. För egen del anser jag i likhet med utredningsmannen att denna tävlingsgren inte bör förbjudas. Däremot bör alla tänkbara åtgärder vidtas för att i möjligaste mån förebygga olyckor vid denna tävlingsform liksom vid andra hästtävlingar och tävlingar med djur över huvud taget.

Från djurskyddssynpunkt fungerar nu gällande bestämmelser i djurskyddslagen och förevisningskungörelsen inte helt tillfredsställande i tävlingsssammanhang. En av anledningarna härtill synes vara att det saknas

fullgoda garantier för att en sakkunnig och effektiv övervakning sker av hur djuren behandlas under själva tävlingen. Vissa sammanslutningar för hästsportens utövande har redan nu i sina reglementen föreskrift om att veterinär skall vara närvarande vid tävling. En sådan ordning bör genomföras för alla slag av offentliga tävlingar med djur. Ytterligare en brist i nu gällande bestämmelser synes vara att de inte tillräckligt beaktar att vid tävlingar endast ett omedelbart ingripande kan tillgodose djurskyddsintresset. Utredningsmannens förslag att veterinär skall tillerkännas befogenhet att med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda tävlingen, om djur utsätts eller kan befaras bli utsatt för djurplågeri, är ägnat att undanröja denna brist i den nuvarande lagstiftningen och bör därför genomföras. Bestämmelsen torde böra utformas så att befogenheten kommer att omfatta även att meddela förbud för visst eller vissa djur att starta eller att i fortsättningen delta i tävlingen. Däremot synes anledning inte föreligga att — som en remissinstans har yrkat — i detta sammanhang särskilt beakta träning av djur som skall delta i tävling. Med hänsyn till bestämmelsen i § 3 andra stycket förevisningskungörelsen, vilken blir tillämplig på veterinär som skall vara närvarande vid tävling, torde inte heller erfordras ytterligare föreskrifter om besiktning av tävlingsbana eller föreskrift om att sådan bana skall godkännas innan den får tas i bruk.

Olika meningar har framförts under remissbehandlingen om hur veterinär med de befogenheter som nyss har angetts skall utses. För tillgodoseande av djurskyddsintresset synes det angeläget att kontrollen över tävling utövas genom en av tävlingsledningen helt oberoende veterinär. Förordnande att tjänstgöra som tävlingsveterinär bör därför utfärdas av veterinärstyrelsen.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande över propositionen i denna del anförde *tredje lagutskottet* bl. a. följande.

En av anledningarna till att gällande bestämmelser i djurskyddslagen icke fungerar helt tillfredsställande i tävlingssammanhang torde vara det förhållandet att det saknas fullgoda garantier för att en sakkunnig och effektiv övervakning sker av hur djuren behandlas under själva tävlingen. Departementschefens förslag om föreskrift att en av tävlingsledningen helt oberoende veterinär skall vara närvarande vid tävling med befogenhet att med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda tävlingen, om djur utsätts eller kan befaras bli utsatt för djurplågeri, synes kunna undanröja förevarande brist. Med hänsyn till de ekonomiska konsekvenser som är förbundna med att tävling inställs eller avbryts finner emellertid utskottet föreskrift lämpligen böra utfärdas om att tävlingsbanorna, särskilt vid terrängritt, skall besiktigas före tävlingen av vederbörande veterinär. Även om veterinär sålunda tillerkännes rätt att avbryta tävling synes från djurskyddssynpunkt ytterligare stå att vinna genom förbättrad övervakning från polismyndigheternas sida i fråga om djurplågeri vid hästtävlingar. — — — Utskottet vill därför framhålla angelägenheten av att vidare övervakning kom till stånd. Vad utskottet i förevarande hänseenden anført bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Frågan om tillsynen i allmänhet av djurskyddslagens efterlevnad behand-

lades också av 1967 års riksdag. Också härvidlag hänvisar utskottet till redogörelsen i utskottets utlåtande 1968: 21.

Vid samma riksdag besvarade *chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling*, den 30 mars 1967 en enkel fråga i andra kammaren angående skyddet mot djurplågeri vid hästsporttävlingar. Efter en redogörelse för de ändringar i förevisningskungörelsen, som trätt i kraft den 1 januari 1967, framhöll statsrådet att veterinärstyrelsen i överensstämmelse med de nya bestämmelserna hade förordnat banveterinärer och ställföreträdare för dessa vid landets tävlingsbanor för trav- och galoppsport samt att banveterinärer för andra hästsporttävlingar förordnas i varje särskilt fall innan tävling äger rum. Med anledning av ett uttalande av 1965 års höstriksdag om angelägenheten av skärpt övervakning från polisens sida i fråga om djurplågeri vid hästtävlingar upplyste statsrådet att arbete pågår inom rikspolisstyrelsen med att i samråd med veterinärstyrelsen utfärda anvisningar för att förbättra polistillsynen vid tävlingarna. Med hänsyn till den korta tid som de nuvarande bestämmelserna har varit i kraft ansåg statsrådet det ännu vara för tidigt att uttala sig om effekten av de vidtagna åtgärderna.

Vid *innevarande riksdag* har justitieministern den 1 februari i första kammaren besvarat en enkel fråga, huruvida han är beredd att medverka till åtgärder för att förhindra djurplågeri genom användande av spö vid trav- och galopptävlingar. I svaret uttalades bl. a. följande.

Enligt vad jag har inhämtat från veterinärstyrelsen har något ingripande på grund av olämplig spödrivning av häst under tävling inte skett från banveterinärs sida under det år som det nya övervakningssystemet har varit i tillämpning. Det behöver givetvis inte betyda att förhållandena är helt tillfredsställande.

Veterinärstyrelsen har för avsikt att senare i vår samla banveterinärerna för överläggningar om de erfarenheter som hittills har vunnits. Jag kommer att med intresse ta del av vad som då framkommer och därefter bestämma mitt agerande.

Utskottet

I motionen föreslås att i djurskyddslagen införes förbud vid träning och tävling inom hästsporten mot dels användandet av spö eller annat drivningsmedel, dels drivning av häst med våld på annat sätt.

De allmänna bestämmelserna i djurskyddslagen liksom brottsbalkens djurplågeriparagraf gäller också hästsporten. Offentliga häst- och ryttartävlingar är dessutom underkastade bestämmelserna i 1959 års kungörelse om offentlig förevisning av djur. Den 1 januari 1967 trädde vissa ändringar i denna kungörelse i kraft, vilka syftade till att öka skyddet mot djurplågeri vid offentliga tävlingar med djur. Enligt kungörelsen skall djur som uppträder på tävlingsbana stå under särskilt överinseende av veterinärstyrelsen i samverkan med de övriga tillsynsmyndigheter som

avses i djurskyddslagen. Vad som gäller förevisning gäller också sådan övning med djur som utgör förberedelse till förevisning. För att garantera en sakkunnig och effektiv övervakning av djurens behandling vid tävling skall veterinär alltid närvara vid tävlingen. Denne skall förordnas av veterinärstyrelsen. Om djur utsätts eller befaras kunna bli utsatt för djurplågeri, kan veterinären med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda att tävlingen hålls eller att visst eller vissa djur deltar i tävlingen. I överensstämmelse med de nya bestämmelserna har veterinärstyrelsen förordnat banveterinärer och ställföreträdare för dem vid landets tävlingsbanor för trav- och galoppsport. Banveterinärer för andra hästsporttävlingar förordnas i varje särskilt fall innan tävling äger rum. I sammanhanget bör också erinras om att de reglementen som de olika hästsportförbunden utfärdat innehåller bestämmelser om spös utseende och användning samt att överträdelser kan beivras enligt särskilda straffbestämmelser.

Som utskottet uttalade i samband med tillkomsten av nyssnämnda ändringar i förevisningskungörelsen synes föreskriften om att en av tävlingsledningen helt oberoende veterinär med vittgående befogenheter ovillkorligen skall närvara vid varje tävling kunna garantera en sakkunnig och effektiv övervakning av djurens behandling under själva tävlingen. Med hänsyn till den korta tid som förflutit sedan de nya bestämmelserna infördes är det enligt utskottets mening för tidigt att avgöra om ytterligare åtgärder erfordras för att förhindra djurplågeri inom hästsporten. Om så skulle visa sig vara fallet bör emellertid de av motionärerna anvisade åtgärderna otvivelaktigt till dem som måste övervägas. Spörsmålet bör således enligt utskottets mening följas med största uppmärksamhet och utskottet noterar med tillfredsställelse att veterinärstyrelsen har för avsikt att senare i vår samla banveterinärerna för överläggningar rörande de erfarenheter som vunnits under den tid den nya ordningen gällt. Vad därvid framkommer bör, liksom de försökslopp utan spö eller andra drivningsmedel som styrelsen enligt uppgift överväger att ta initiativ till, kunna ge god vägledning för bedömningen av hithörande frågor. I nuvarande läge är emellertid någon åtgärd från riksdagens sida icke påkallad.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa

att förevarande motion, II: 121, icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 mars 1968

På tredje lagutskottets vägnar:

HANS LEVIN

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Göran Karlsson (s)*, Svante Kristiansson (s), Ebbe Ohlsson (h), Nils-Eric Gustafsson (cp)*, Erik Jansson (s), Åkesson (fp), Herbert Larsson (s) och Ernulf (fp)*;

från a n d r a kammaren: herrar Levin (s)*, Johansson i Torp (s), Nyberg (fp), fru Torbrink (s), herrar Hedin (h)*, Svenning (s), From (fp) och Josefson i Arrie (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr Nils-Eric Gustafsson (cp), som ansett

a) att det avsnitt under rubriken Utskottet, som börjar med orden »Som utskottet» och slutar med orden »icke påkallad», bort ha följande lydelse:

Den år 1966 beslutade föreskriften om att en av tävlingsledningen helt oberoende veterinär med vittgående befogenheter ovillkorligen skall närvara vid varje tävling synes kunna bidra till att viss övervakning sker av djurens behandling under själva tävlingen men torde inte kunna garantera att djurplågeri förhindras inom hästsporten. Ytterligare åtgärder är därför erforderliga och därvid hör de av motionärerna framlagda förslagen otvivelaktigt till dem som främst måste övervägas.

Vad utskottet sålunda anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

b) att utskottet bort hemställa

att riksdagen i anledning av motionen II: 121 i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet ovan anfört.